

Vybraná aktuálna judikatúra Súdneho dvora EÚ

Seminár 28.11.2016, Justičná akadémia, Pezinok

Michael Siman

Aplikácia práva Únie súdmi členskými štátmi

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 19. apríla 2016, Dansk Industri (C-441/14, EU:C:2016:278)

20 Za týchto podmienok Højesteret (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni všeobecná zásada práva Únie zakazujúca diskrimináciu na základe veku takej právnej úprave, akou je dánska právna úprava, podľa ktorej zamestnanci nemajú nárok na odstupné, ak majú nárok na starobný dôchodok vyplácaný zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého vstúpili pred dosiahnutím veku 50 rokov, bez ohľadu na to, či sa rozhodnú zostať na trhu práce, alebo odísť do dôchodku?

2. Je zlučiteľné s právom Únie, ak dánsky súd v spore medzi zamestnancom a súkromným zamestnávateľom, ktorý sa týka vyplatenia odstupného, ktoré zamestnávateľ podľa vnútroštátnej právnej úpravy opísanej v prvej otázke nie je povinný vyplatiť, ale tento výsledok je v rozpore so všeobecnou zásadou práva Únie zakazujúcou diskrimináciu na základe veku, vyváži túto zásadu a jej priamy účinok so zásadou právnej istoty a súvisiacou zásadou ochrany legitímnej dôvery a po tomto vyvážení dospeje k záveru, že zásada právnej istoty musí mať prednosť pred zásadou zákazu diskriminácie na základe veku, v dôsledku čoho zamestnávateľ podľa vnútroštátnej právnej úpravy nie je povinný vyplatiť odstupné? Kladie sa tiež otázka, či skutočnosť, že zamestnanec môže – v závislosti od okolností – žiadať od Dánskeho kráľovstva náhradu škody v dôsledku nezlučiteľnosti dánskych právnych predpisov s právom Únie, má vplyv na otázku, či také vyváženie prichádza do úvahy?“

22 S cieľom odpovedať na túto otázku treba najprv pripomenúť, že všeobecná zásada zákazu diskriminácie na základe veku, ktorú konkretizuje smernica 2000/78, má svoj zdroj, ako to vyplýva z odôvodnení 1 a 4 uvedenej smernice, v rôznych medzinárodných dokumentoch a v ústavných tradíciách spoločných pre členské štáty (pozri rozsudky Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, bod 74, ako aj Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, body 20 a 21). Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že uvedenú zásadu, teraz zakotvenú v článku 21 Charty základných práv Európskej únie, treba považovať za všeobecnú zásadu práva Únie (pozri rozsudky Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, bod 75, a Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 21).

26 Za týchto okolností a vzhľadom na skutočnosť, že Súdny dvor už rozhodol, že článok 2 a článok 6 ods. 1 smernice 2000/78 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava, ktorej sa týka tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, na základe ktorej pracovníci majúci nárok na vyplácanie starobného dôchodku svojim zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého vstúpili pred dosiahnutím veku 50 rokov, nemôžu výlučne na základe tejto skutočnosti dostať osobitné odstupné určené na podporu opätovného profesijného začlenenia pracovníkov, ktorí majú v podniku odpracovaných viac než 12 rokov (rozsudok Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, bod 49), je to tak aj vo vzťahu k všeobecnej zásade rovnakého zaobchádzania, vo vzťahu ku ktorej všeobecná zásada zákazu diskriminácie na základe veku predstavuje iba osobitné vyjadrenie.

28 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa právo Únie má vykladať v tom zmysle, že umožňuje, aby vnútroštátny súd rozhodujúci v spore medzi súkromnoprávnymi subjektmi, pokiaľ je preukázané, že relevantné vnútroštátne ustanovenie odporuje všeobecnej zásade zákazu diskriminácie na základe veku, vyvážil uvedenú zásadu so zásadou právnej istoty a zásadou ochrany legitímnej dôvery a dospel k záveru, že zásada právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery musí mať prednosť pred zásadou zákazu diskriminácie na základe veku. V tomto kontexte sa vnútroštátny súd tiež pýta, či pri tomto zvážení môže, alebo musí prihliadať na skutočnosť, že členské štáty majú povinnosť nahradiť škodu spôsobenú jednotlivcom nesprávnym prebratím smernice, ako je smernica 2000/78.

29 V tejto súvislosti treba najprv pripomenúť ustálenú judikatúru, podľa ktorej, keď vnútroštátne súdy majú rozhodnúť v spore medzi súkromnoprávnymi subjektmi, v ktorom sa zdá, že dotknutá vnútroštátna právna úprava je nezlučiteľná s právom Únie, je úlohou vnútroštátnych súdov zaručiť súdnu ochranu vyplývajúcu pre osoby podliehajúce súdnej právomoci z ustanovení práva Únie a zabezpečiť jej uplatnenie v celom rozsahu (pozri v tomto zmysle rozsudky Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 111, ako aj Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 45).

30 Hoci je pravda, že pokiaľ ide o spor medzi súkromnoprávnymi subjektmi, Súdny dvor opakovane rozhodol, že samotná smernica nemôže vytvárať povinnosti na strane jednotlivca, a teda nemožno sa jej voči nemu dovolávať (pozri najmä rozsudky Marshall, 152/84, EU:C:1986:84, bod 48; Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, bod 20, ako aj Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, bod 108), pravda je, že Súdny dvor tiež opakovane rozhodol, že povinnosť členských štátov

vyplývajúca z určitej smernice na dosiahnutie výsledku stanoveného touto smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie plnenia tejto povinnosti sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov vrátane súdnych orgánov v rozsahu ich právomocí (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky von Colson a Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, bod 26, ako aj Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 47).

31 Z toho vyplýva, že uplatňujúc vnútroštátne právo, vnútroštátne súdy, ktoré majú podať jeho výklad, musia zohľadniť všetky predpisy tohto práva a uplatniť výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, aby bolo v čo najväčšej možnej miere vykladané v zmysle znenia textu, ako aj účelu predmetnej smernice, aby bol dosiahnutý výsledok stanovený smernicou a prispôsobiť sa tak článku 288 tretiemu odseku ZFEÚ (pozri najmä rozsudky Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584, body 113 a 114, ako aj Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 48).

32 Súdny dvor však rozhodol, že zásada konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu odvolávať sa na právo Únie pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je tak obmedzená všeobecnými zásadami práva a nemôže slúžiť ako základ na výklad *contra legem* vnútroštátneho práva (pozri rozsudky Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, bod 100; Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 25, a Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 39).

33 V tomto kontexte treba spresniť, že požiadavka konformného výkladu zahŕňa povinnosť vnútroštátnych súdov zmeniť prípadne ustálenú judikatúru, pokiaľ táto vychádza z výkladu vnútroštátneho práva, ktorý je nezlučiteľný s cieľmi smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok Centrosteeel, C-456/98, EU:C:2000:402, bod 17).

34 Preto vnútroštátny súd nemôže v konaní vo veci samej platne zastávať názor, že predmetné vnútroštátne ustanovenie nemôže vykladať v súlade s právom Únie len z toho dôvodu, že sústavne vykladal toto ustanovenie v zmysle, ktorý nie je zlučiteľný s týmto právom.

35 Po uvedení tohto spresnenia treba ešte dodať, že aj za predpokladu, že by vnútroštátny súd rozhodujúci v spore, kde by sa spochybňovala všeobecná zásada zákazu diskriminácie na základe veku, ktorá je konkretizovaná smernicou 2000/78, skutočne nemohol podať výklad vnútroštátneho práva, ktorý by bol v súlade so smernicou, má napriek tomu povinnosť zabezpečiť v rámci svojich právomocí osobám podliehajúcim jeho jurisdikcii právnu ochranu, ktorá im vyplýva z práva Únie, a zabezpečil jeho plnú účinnosť tým, že neuplatní žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by bolo v rozpore s touto zásadou (rozsudok Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 51).

36 Okrem toho z bodu 47 rozsudku Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2) vyplýva, že zásada zákazu diskriminácie na základe veku jednotlivcom priznáva subjektívne samostatne uplatniteľné právo, ktoré dokonca aj v sporoch medzi súkromnoprávnymi subjektmi zaväzuje vnútroštátne súdy neuplatňovať vnútroštátne ustanovenia, ktoré nie sú v súlade s touto zásadou.

37 Preto v prejednávanej veci vnútroštátnemu súdu, keď zastáva názor, že nemôže zabezpečiť konformný výklad predmetného vnútroštátneho ustanovenia, prislúcha ponechať toto ustanovenie neuplatnené.

38 Po druhé, pokiaľ ide o otázku, aké povinnosti vyplývajú zo zásady ochrany legitímnej dôvery pre vnútroštátny súd rozhodujúci o spore medzi súkromnoprávnymi subjektmi, treba zdôrazniť, že vnútroštátny súd sa nemôže opierať o uvedenú zásadu s cieľom pokračovať v uplatňovaní vnútroštátneho právneho predpisu odporujúceho všeobecnej zásade zákazu diskriminácie na základe veku, ktorá je konkretizovaná smernicou 2000/78.

39 Uplatnenie zásady ochrany legitímnej dôvery, ktoré zamýšľa vnútroštátny súd, by totiž v skutočnosti viedlo k časovému obmedzeniu účinkov výkladu podaného Súdny dvorom, pretože tým by sa tento výklad neuplatnil v konaní vo veci samej.

40 V súlade s ustálenou judikatúrou výklad právneho predpisu Únie, ktorý podáva Súdny dvor v rámci výkonu svojej právomoci, ktorú mu priznáva článok 267 ZFEÚ, objasňuje a spresňuje význam a pôsobnosť tohto predpisu tak, ako sa má alebo sa mal chápať a uplatňovať od okamihu, keď nadobudol účinnosť. Z toho vyplýva, že s výnimkou skutočne mimoriadnych okolností, ktorých existencia sa však v danom prípade neuvádza, takto vykladaný právny predpis Únie súd má uplatňovať aj na právne vzťahy vzniknuté a založené pred vyhlásením rozsudku rozhodujúceho o návrhu na výklad, pokiaľ sú okrem iného splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušným súdom spor týkajúci sa uplatnenia uvedeného právneho predpisu (pozri najmä rozsudok Gmina Wrocław, C-276/14, EU:C:2015:635, body 44 a 45, ako aj citovanú judikatúru).

41 Navyše ochrany legitímnej dôvery sa nemožno v žiadnom prípade dovolávať na to, aby sa jednotlivcovi, ktorý podal žalobu, ktorá viedla Súdny dvor k výkladu práva Únie v zmysle, ktorý odporuje predmetnému vnútroštátnemu právnomu predpisu, odmietlo využiť tento výklad (pozri v tomto zmysle rozsudky Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, bod 75, ako aj Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, body 44 a 45).

42 Pokiaľ ide o otázku vnútroštátneho súdu uvedenú v bode 19 tohto rozsudku, treba zdôrazniť, že možnosť jednotlivcov, ktorí využívajú subjektívne právo vyplývajúce z práva Únie, ako je v prejednávanej veci možnosť zamestnanca, žiadať náhradu škody, keď sú jeho práva poškodené porušením práva Únie, ktoré možno pripísať členskému štátu (pozri v tomto zmysle rozsudky Francovich a i., C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428, bod 33, ako aj Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 20), nemôže spochybniť povinnosť vnútroštátneho súdu uprednostniť výklad vnútroštátneho práva, ktorý je v súlade so smernicou 2000/78, alebo ak sa takýto výklad ukáže ako nemožný, ponechať vnútroštátne ustanovenie odporujúce všeobecnej zásade zákazu diskriminácie na základe veku, ako je konkretizované uvedenou smernicou, neuplatnené a nemôže tiež tento súd viesť v rámci sporu, ktorý prejednáva, k uznaniu prednosti ochrany legitímnej dôvery jednotlivca, v danom prípade zamestnávateľa, ktorá je v súlade s vnútroštátnym právom.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Všeobecná zásada zákazu diskriminácie na základe veku, tak ako je konkretizovaná smernicou Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, sa má vykladať v tom zmysle, že aj v konaní medzi súkromnoprávnymi subjektmi bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava v konaní vo veci samej, podľa ktorej zamestnanec nemá nárok na odstupné, ak má nárok na starobný dôchodok vyplácaný zamestnávateľom v rámci dôchodkového systému, do ktorého tento zamestnanec vstúpil pred dosiahnutím veku 50 rokov, bez ohľadu na to, či sa rozhodne zostať na trhu práce, alebo odísť do dôchodku.
2. Právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd rozhodujúci v spore medzi súkromnoprávnymi subjektmi, ktorý patrí do pôsobnosti smernice 2000/78, pri uplatnení ustanovení svojho vnútroštátneho práva, ich má vykladať takým spôsobom, aby sa mohli uplatniť v súlade s touto smernicou, alebo ak je takýto konformný výklad nemožný, ponechať akékoľvek ustanovenie tohto vnútroštátneho práva odporujúce všeobecnej zásade zákazu diskriminácie na základe veku v prípade potreby neuplatnené. Zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, ani možnosť jednotlivca, ktorý sa považuje za poškodeného uplatnením vnútroštátneho ustanovenia odporujúceho právu Únie, uplatňovať zodpovednosť dotknutého členského štátu za porušenie práva Únie nemôžu spochybniť túto povinnosť.

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 5. júla 2016, Atanas Ogňanov (C-614/14, EU:C:2016:514)

13 Za týchto okolností Sofijski gradski sad (Mestský súd Sofia) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je v rozpore s právom Únie (článok 267 ods. 2 ZFEÚ v spojení s článkom 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, článkami 47 a 48 Charty... a inými príslušnými predpismi), ak súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, po vydaní prejudiciálneho rozhodnutia pokračuje v konaní a vydá vo veci rozhodnutie bez toho, aby sa vylúčil? Dôvodom pre vylúčenie by malo byť, že súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyslovil svoje predbežné stanovisko vo veci (tým, že určitý skutkový stav považoval za preukázaný a určité predpisy za príslušné pre tento skutkový stav).

Táto otázka je založená na predpoklade, že pri zisťovaní skutkového stavu a príslušných právnych predpisov na účely podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania boli dodržané všetky procesnoprávne predpisy na ochranu práv účastníkov predkladať dôkazy a obhajovať sa.

2. Ak odpoveďou na prvú prejudiciálnu otázku je, že takéto pokračovanie v konaní je oprávnené, je potom v rozpore s právom Únie, ak

a) súd všetko, čo určil v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, opätovne bez zmeny uvedie vo svojom konečnom rozhodnutí a vzhľadom na tieto skutkové a právne zistenia odmietne vykonať nové dôkazy a vypočuť účastníkov; v skutočnosti by súd vykonal dôkazy a vypočuť účastníkov len k takým otázkam, ktoré neboli v návrhu na začatie prejudiciálneho konania považované za preukázané;

b) súd ku všetkým relevantným otázkam vykoná nové dôkazy a vypočuje účastníkov vrátane otázok, ku ktorým už vyslovil svoje stanovisko v návrhu na začatie prejudiciálneho konania a vo svojom konečnom rozhodnutí vyjadrí svoje konečné stanovisko, ktoré sa opiera o všetky vykonané dôkazy a ktoré bolo vytvorené po vyhodnotení všetkých tvrdení účastníkov, bez ohľadu na to, či dôkazy boli vykonané pred podaním návrhu na začatie prejudiciálneho konania alebo po vydaní prejudiciálneho rozhodnutia?

3. Ak sa na prvú prejudiciálnu otázku odpovie tak, že pokračovanie v konaní je zlučiteľné s právom Únie, je potom s právom Únie zlučiteľné, ak sa súd rozhodne vo východiskovom konaní nepokračovať, ale vylúčiť sa pre zaujatosť, pretože pokračovanie v konaní by bolo v rozpore s vnútroštátnym právom, ktoré poskytuje vyššiu úroveň ochrany záujmom účastníkov a záujmom spravodlivosti; ak je totiž vylúčenie založené na tom, že:

a) súd v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania pred vydaním svojho konečného rozhodnutia vyslovil predbežné stanovisko ku konaniu, čo je prípustné podľa práva Únie, ale nie podľa vnútroštátneho práva;

b) konečné stanovisko súdu je tvorené dvoma právnymi aktmi a nie jedným (ak sa vychádza z toho, že návrh na začatie prejudiciálneho konania predstavuje nie predbežné, ale konečné stanovisko), čo je síce prípustné v rámci práva Únie, avšak nie podľa vnútroštátneho práva?“

15 Najskôr treba pripomenúť, že konanie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ je základom súdneho systému v Európskej únii, ktoré má za cieľ prostredníctvom nastoleného dialógu medzi Súdny dvorom a súdmi členských štátov zabezpečiť jednotný výklad práva Únie, čím umožňuje zabezpečiť jeho súdržnosť, plný účinok a autonómiu a nakoniec aj špecifický charakter práva vytvoreného Zmluvami (pozri stanovisko 2/13 z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 176 a citovaných judikatúru).

16 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že konanie upravené v článku 267 ZFEÚ je nástrojom spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje vnútroštátnym súdom výklad práva Únie, ktorý potrebujú na rozhodnutie vnútroštátnych sporov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. septembra 2011, Abdallah, C-144/11, neuvyverejnený, EU:C:2011:565, bod 9 a citovanú judikatúru; z 19. marca 2015, Andre, C-23/15, neuvyverejnený, EU:C:2015:194, bod 4 a citovanú judikatúru, ako aj rozsudok zo 6. októbra 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, bod 23).

17 Podľa ustálenej judikatúry článok 267 ZFEÚ poskytuje vnútroštátnym súdom veľkú diskrečnú právomoc obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnievajú, že právne veci, o ktorých rozhodujú, nastoľujú otázky týkajúce sa výkladu alebo posúdenia platnosti ustanovení práva Únie potrebných pre rozhodnutie sporu, ktorý im bol predložený. Vnútroštátne súdy môžu využiť

túto možnosť v ktoromkoľvek okamihu konania, ktorý považujú za vhodný (pozri rozsudky z 5. októbra 2010, ElĽinov, C-173/09, EU:C:2010:581, bod 26 a citovanú judikatúru, ako aj z 11. septembra 2014, A, C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 39 a citovanú judikatúru). Vzhľadom na to je výber najvhodnejšieho času na polozenie prejudiciálnej otázky Súdnu dvoru ich výlučnou právomocou (pozri rozsudky z 15. marca 2012, Sibilio, C-157/11, neuvverejnený, EU:C:2012:148, bod 31 a citovanú judikatúru, ako aj z 7. apríla 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, bod 16).

18 Nevyhnutnosť dospieť k takému výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, aby vnútroštátny súd vymedzil skutkový a právny rámec, do ktorého spadajú ním kladené otázky alebo aby aspoň objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sa uvedené otázky zakladajú (pozri uznesenia z 8. septembra 2011, Abdallah, C-144/11, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2011:565, bod 10 a citovanú judikatúru; z 19. marca 2015, Andre, C-23/15, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2015:194, bod 5 a citovanú judikatúru, ako aj rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, bod 114).

19 Tieto požiadavky na obsah návrhu na začatie prejudiciálneho konania sú výslovne uvedené v článku 94 rokovacieho poriadku, ktorý má vnútroštátny súd v rámci spolupráce zavedenej článkom 267 ZFEÚ poznať a ktorý je povinný náležite dodržiavať (pozri uznesenie z 3. júla 2014, Talasca, C-19/14, EU:C:2014:2049, bod 21).

20 Okrem toho je nesporné, že informácie obsiahnuté v návrhoch na začatie prejudiciálneho konania neslúžia iba na to, aby umožnili Súdnu dvoru poskytnúť užitočné odpovede, ale aj na to, aby sa dali vládam členských štátov, ako aj ostatným dotknutým osobám možnosť predložiť pripomienky podľa článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a Súdnu dvoru teda prináleží dbať na to, aby táto možnosť bola zaručená, keďže podľa článku sa oznamujú dotknutým osobám iba návrhy na začatie prejudiciálneho konania (pozri uznesenie z 8. septembra 2011, Abdallah, C-144/11, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2011:565, bod 11 a citovanú judikatúru, ako aj rozsudok z 10. marca 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, bod 116).

21 Napokon z dôvodu neuvedenia relevantného skutkového a právneho rámca môže byť návrh na začatie prejudiciálneho konania zjavne neprípustný (pozri v tomto zmysle uznesenia z 8. septembra 2011, Abdallah, C-144/11, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2011:565, bod 12; zo 4. júla 2012, Abdel, C-75/12, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2012:412, body 6 a 7; z 19. marca 2014, Grimal, C-550/13, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2014:177, bod 19, ako aj z 19. marca 2015, Andre, C-23/15, neuvverejnené v Zbierke, EU:C:2015:194, body 8 a 9).

22 Tým, že vnútroštátny súd, akým je Sofijski gradski sād (Mestský súd Sofia) zhrnul v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania skutkový a právny rámec prejednávanej veci, iba dodržal podmienky stanovené v článku 267 ZFEÚ a článku 94 rokovacieho poriadku.

33 Po tomto spresnení treba pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že pokiaľ ide o výklad alebo platnosť dotknutých aktov inštitúcií Únie, rozsudok vyhlásený Súdnu dvorom v prejudiciálnom konaní je pre vnútroštátny súd na vyriešenie sporu vo veci samej záväzný (pozri rozsudky z 20. októbra 2011, Interedil, C-396/09, EU:C:2011:671, bod 36 a citovanú judikatúru, ako aj z 5. apríla 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, bod 38).

34 Okrem toho treba zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, má povinnosť zabezpečiť plný účinok týchto noriem, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom (pozri rozsudky z 20. októbra 2011, Interedil, C-396/09, EU:C:2011:671, bod 38 a citovanú judikatúru; zo 4. júna 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, bod 32 a citovanú judikatúru, ako aj z 5. apríla 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, bod 40 a citovanú judikatúru).

35 Napokon treba dodať, že požiadavka zabezpečiť plný účinok ustanovení práva Únie zahŕňa povinnosť vnútroštátnych súdov zmeniť prípadne ustálenú judikatúru, pokiaľ táto vychádza z výkladu vnútroštátneho práva, ktorý je nezlučiteľný s právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 33 a citovanú judikatúru).

36 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd má v prejednávanej veci povinnosť zabezpečiť plný účinok článku 267 ZFEÚ a neuplatniť v prípade potreby z vlastnej iniciatívy článok 29 NPK, tak ako ho vyložil Värhoven kasacionen sād (Najvyšší kasačný súd), pretože tento výklad nie je zlučiteľný s právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, bod 34).

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Článok 267 ZFEÚ a článok 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora v spojení s článkom 47 druhým odsekom a článkom 48 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnemu predpisu, ktorý je vykladaný tak, že ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť vylúčiť sa z rozhodovania prejednávanej veci z dôvodu, že tento súd v rámci svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania zhrnul skutkový a právny rámec tejto veci.**
2. **Právo Únie, predovšetkým článok 267 ZFEÚ, sa má vykladať v tom zmysle, že nevyžaduje ani nezakazuje, aby vnútroštátny súd po vyhlásení rozsudku v prejudiciálnom konaní opätovne vypočul účastníkov konania a preskúmal nové dôkazné prostriedky a v dôsledku toho zmenil skutkové a právne zistenia, ku ktorým dospel v rámci svojho rozhodnutia, ktorým podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, a to za predpokladu, že plne uplatňuje výklad práva Únie, ktorý poskytol Súdny dvor Európskej únie.**
3. **Právo Únie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd uplatnil vnútroštátny právny predpis, akým je predpis vo veci samej, ktorý sa považuje za v rozpore s právom Únie.**

Nariadenie Brusel I / Ia (č. 44/2001 / č. 1215/2012) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

Rozsudok Súdneho dvora z 28. júla 2016, Gazdasági Versenyhivatal, C-102/15

25 Za týchto podmienok Fővárosi Törvényszék (Mestský súd Budapešť) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Považuje sa žaloba založená na vrátení pokuty uloženej v konaní na ochranu hospodárskej súťaže a zaplatenej subjektom so sídlom v inom členskom štáte – ktorému bola pokuta vrátená, ale toto vrátenie bolo neskôr vyhlásené za nedôvodné –, ktorú orgán hospodárskej súťaže podá proti tomuto subjektu s cieľom dosiahnuť vrátenie úrokov, ktoré právna úprava priznáva tomuto subjektu v prípade vrátenia a ktoré uvedený orgán zaplatil, za žalobu vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti podľa článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001?“

28 V tomto ohľade treba pripomenúť, že vzhľadom na to, že nariadenie č. 44/2001 nahrádza dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, zmenený a doplnený nasledujúcimi dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“), výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdny dvorom platí takisto pre ustanovenia uvedeného nariadenia, pokiaľ je možné považovať ustanovenia týchto právnych predpisov za rovnocenné (rozsudok zo 14. novembra 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, bod 27 a citovaná judikatúra).

30 Na účely zabezpečenia, v rámci možnosti, rovnosti a jednotnosti práv a povinností, ktoré vyplývajú z nariadenia č. 44/2001 pre členské štáty a dotknuté osoby, je potrebné nevykladať pojem „občianske a obchodné veci“ ako jednoduchý odkaz na vnútroštátne právo jedného alebo druhého z príslušných štátov. Uvedený pojem sa musí považovať za samostatný pojem, ktorý treba vykladať s odkazom na jednej strane na ciele a systém tohto nariadenia a na druhej strane na všeobecné zásady vyplývajúce zo všetkých vnútroštátnych právnych poriadkov (rozsudok z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 24 a citovaná judikatúra).

31 Na určenie, či vec patrí alebo nepatrí do pôsobnosti tohto nariadenia, treba preskúmať okolnosti, ktoré charakterizujú povahu právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu a predmet tohto sporu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. apríla 2013, Sapir a i., C-645/11, EU:C:2013:228, bod 32 a citovanú judikatúru, ako aj z 12. septembra 2013, Sunico a i, C-49/12, EU:C:2013:545, bod 33 a citovanú judikatúru).

32 Súdny dvor teda dospel k záveru, že hoci niektoré spory medzi orgánom verejnej moci a osobou súkromného práva môžu patriť do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, neplatí to v prípade, ak verejný orgán koná v rámci výkonu verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. apríla 2013, Sapir a i., C-645/11, EU:C:2013:228, bod 33 a citovanú judikatúru, ako aj z 12. septembra 2013, Sunico a i., C-49/12, EU:C:2013:545, bod 34).

33 S cieľom zistiť, či ide o taký prípad v spore, akým je spor vo veci samej, treba preto určiť právny vzťah, ktorý existuje medzi účastníkmi sporu, a posúdiť základ uplatneného nároku a podmienky jeho uplatnenia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. mája 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, EU:C:2003:282, bod 23; z 11. apríla 2013, Sapir a i., C-645/11, EU:C:2013:228, bod 34, ako aj z 12. septembra 2013, Sunico a i., C-49/12, EU:C:2013:545, bod 35).

34 V tomto ohľade treba zdôrazniť, že hoci súkromnoprávne žaloby podané v súvislosti s uplatňovaním práva hospodárskej súťaže patria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 (pozri v tomto zmysle rozsudky z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 28 a citovanú judikatúru, ako aj z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 56), je naopak nesporné, ako uvádza generálny advokát v bode 34 svojich návrhov, že sankcia uložená správnym orgánom v rámci výkonu regulačných právomocí, ktoré mu priznávajú vnútroštátne právne predpisy, patrí pod pojem „správne veci“, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 v súlade s jeho článkom 1 ods. 1. To platí aj pre pokutu uloženú z dôvodu porušenia ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré zakazujú obmedzenia hospodárskej súťaže.

40 V tomto ohľade Súdny dvor rozhodol, že bez ohľadu na povahu konania, ktoré sa uplatňuje podľa vnútroštátneho práva, samotná skutočnosť, že žalobca vymáha dlh založený na pohľadávke, ktorá vyplýva z aktu verejnej moci, stačí na to, aby jeho žaloba bola považovaná za vylúčenú z pôsobnosti Bruselského dohovoru (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. decembra 1980, Rüffer, C-814/79, EU:C:1980:291, bod 15).

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Taká žaloba o vydanie plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu, aká je dotknutá vo veci samej, ktorej základom je vrátenie pokuty uloženej v konaní na ochranu hospodárskej súťaže, nie je „občianskou a obchodnou vecou“ v zmysle článku 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

14 *Za týchto podmienok Cour d'appel de Paris (Odvolací súd v Paríži) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:*

„1. *Má sa článok 5 bod 3 nariadenia Brusel I chápať tak, že žaloba o náhradu škody z dôvodu ukončenia stabilných obchodných vzťahov spočívajúcich v dodávaní tovaru distribútorovi počas niekoľkých rokov bez rámcovej zmluvy alebo výhradnosti patrí do oblasti náhrady škody z iného ako zmluvného vzťahu?*

2. *V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, uplatňuje sa článok 5 bod 1 písm. b) tohto nariadenia na určenie miesta plnenia povinnosti, ktoré slúži ako základ pre návrh v prípade uvedenom [v prvej otázke]?“*

17 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je teda systém rozdelenia všeobecných právomocí upravený v kapitole II nariadenia Brusel I založený na všeobecnom pravidle uvedenom v článku 2 ods. 1 tohto nariadenia, podľa ktorého osoby, ktoré majú sídlo alebo bydlisko na území členského štátu, podliehajú právomoci súdnych orgánov tohto štátu nezávisle od štátnej príslušnosti účastníkov konania. Iba ako odchýlka od tohto všeobecného pravidla právomoci súdnych orgánov v mieste sídla alebo bydliska žalovaného je v kapitole II oddiele 2 nariadenia Brusel I upravený určitý počet osobitných právomocí, medzi ktorými sa nachádza právomoc podľa článku 5 bodu 3 tohto nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. júla 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, body 20 a 21, ako aj z 18. júla 2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, bod 30).

18 Súdny dvor tiež rozhodol, že tieto pravidlá osobitnej právomoci treba vykladať reštriktívne, pričom nemožno pripustiť výklad prekračujúci rámec prípadov výslovne uvedených v uvedenom nariadení (rozsudok z 18. júla 2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, bod 31).

19 Je potrebné tiež pripomenúť, že pojmy „v zmluvných veciach“ a „vo veciach z iného ako zmluvného vzťahu“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) a článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I sa majú vykladať samostatne s odvolaním sa predovšetkým na systém a ciele tohto nariadenia, aby bolo zabezpečené jeho jednotné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch. Nemožno ich preto chápať tak, že odkazujú na vymedzenie právneho vzťahu, o ktorý ide v konaní pred vnútroštátnym súdom, podľa príslušného vnútroštátneho práva (rozsudok z 13. marca 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, bod 18).

20 Pojem „vo veciach z iného ako zmluvného vzťahu“ v zmysle článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I zahŕňa všetky nároky, ktorých cieľom je preukázanie zodpovednosti žalovaného a ktoré nespádajú pod „zmluvné veci“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) tohto nariadenia (pozri rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 44 a citovanú judikatúru).

21 Súdny dvor už rozhodol, že samotná okolnosť, že zmluvná strana podala žalobu na určenie občianskoprávnej zodpovednosti voči druhej strane, nepostačuje na konštatovanie, že táto žaloba spadá do „zmluvných vecí“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia Brusel I. To platí len, ak vytýkané správanie možno považovať za nedodržanie zmluvných povinností, ktoré môžu byť určené s ohľadom na predmet zmluvy (rozsudok z 13. marca 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, body 23 a 24).

22 Z toho vyplýva, že v takej veci, o akú ide v konaní vo veci samej, je na účely určenia povahy žaloby na určenie občianskoprávnej zodpovednosti podanej na vnútroštátny súd potrebné, aby vnútroštátny súd najskôr overil, či táto žaloba spadá, bez ohľadu na jej kvalifikáciu vo vnútroštátnom práve, do zmluvných vecí.

23 Je potrebné uviesť, že vo veľkej časti členských štátov môžu byť dlhodobé obchodné vzťahy, ktoré nevznikli na základe písomnej zmluvy, v zásade považované za tacitné zmluvné vzťahy, ktorých porušenie môže viesť k zmluvnej zodpovednosti.

24 V tejto súvislosti treba uviesť, že hoci článok 5 bod 1 nariadenia Brusel I nevyžaduje uzavretie písomnej zmluvy, na uplatnenie tohto ustanovenia je nevyhnutné identifikovať zmluvný záväzok. Je potrebné spresniť, že takýto záväzok možno považovať za záväzok, ktorý vznikol tacitne, najmä ak vyplýva z jednoznačných úkonov, ktoré vyjadrujú vôľu strán.

25 V prejednávanej veci teda vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v prvom rade preskúmal, či za osobitných okolností v konaní vo veci samej, ktorá mu bola predložená, bola pre dlhodobý obchodný vzťah existujúci medzi zmluvnými stranami príznačná existencia záväzkov dohodnutých medzi týmito stranami tacitne, takže medzi nimi existoval vzťah, ktorý možno kvalifikovať ako zmluvný.

26 Neexistuje však domnienka takéhoto tacitného vzťahu a v dôsledku toho ho treba dokázať. Okrem toho toto dokázanie musí spočívať na súbore zhodných skutočností, medzi ktorými môžu figurovať najmä existencia dlhodobých stabilných obchodných vzťahov, dobrá viera strán, pravidelnosť transakcií a ich vývoj v čase vyjadrený v množstve a hodnote, prípadné dohody o fakturovaných cenách, resp. o poskytnutých zľavách, ako aj vzájomná korešpondencia.

27 S ohľadom na takéto celkové posúdenie vnútroštátnemu súdu prináleží overiť existenciu súboru zhodných skutočností a rozhodnúť, či aj pri neexistencii písomnej zmluvy existuje medzi týmito stranami tacitný zmluvný vzťah.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 5 bod 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu škody z dôvodu náhleho ukončenia dlhodobých stabilných obchodných vzťahov, akými sú vzťahy v konaní vo veci samej, nepatrí do oblasti náhrady škody z iného ako zmluvného vzťahu v zmysle tohto nariadenia, ak medzi stranami existuje tacitný zmluvný vzťah, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu. Dôkaz o existencii takéhoto tacitného zmluvného vzťahu musí spočívať na súbore zhodných skutočností, medzi ktorými môžu figurovať najmä existencia dlhodobých stabilných obchodných vzťahov, dobrá viera strán, pravidelnosť transakcií a ich vývoj v čase vyjadrený v množstve a hodnote, prípadné dohody o fakturovaných cenách, resp. o poskytnutých zľavách, ako aj vzájomná korešpondencia.**

2. **Článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že dlhodobé stabilné obchodné vzťahy, ako sú vzťahy v konaní vo veci samej, treba považovať za „zmluvu o predaji tovaru“, ak je charakteristickým záväzkom predmetnej zmluvy dodávka tovaru, alebo „zmluvu o poskytnutí služieb“, ak je týmto záväzkom poskytnutie služieb, čo prináleží určiť vnútroštátnemu súdu.**

26 Za týchto podmienok Pécsi Törvényszék (súd v Pécsi) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. V súvislosti s nariadením Rím I:

– Môže súd členského štátu vyložiť slovné spojenie ‚z okolností vyplýva‘, uvedené v článku 10 ods. 2 nariadenia Rím I, v tom zmysle, že skúmanie ‚okolností, ktoré treba vziať do úvahy‘ pri rozhodovaní o tom, či je odôvodnené, že strana nesúhlasila s uzavretím zmluvy, v súlade s právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu zmluvnej strany, sa má týkať okolností uzavretia zmluvy, predmetu zmluvy a plnenia zmluvy?

– Majú sa účinky v zmysle článku 10 ods. 2 nariadenia Rím I, vyplývajúce zo situácie opísanej v prvej zarážke, vykladať v tom zmysle, že ak na základe odvolania sa ktorejkoľvek zo strán na právny poriadok krajiny obvyklého pobytu dotknutej strany z okolností vyplýva, že udelenie jej súhlasu s právnym poriadkom uplatniteľným podľa odseku 1 nevyplývalo z ‚rozumného účinku jej správania‘, súd musí posúdiť existenciu a platnosť zmluvnej podmienky podľa právneho poriadku krajiny obvyklého pobytu tejto strany?

– Môže súd tohto členského štátu vyložiť článok 10 ods. 2 nariadenia Rím I v tom zmysle, že súd môže na základe voľnej úvahy – s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu – posúdiť, či vzhľadom na okolnosti udelenie súhlasu s rozhodným právom podľa článku 10 ods. 1 nevyplývalo z rozumného účinku správania dotknutej zmluvnej strany?

– V prípade, ak sa – podľa článku 10 ods. 2 nariadenia č. 593/2008 – ktorákoľvek zo strán odvolá na právny poriadok krajiny svojho obvyklého pobytu, aby preukázala, že s uzavretím zmluvy nesúhlasila, má súd členského štátu vziať do úvahy právny poriadok krajiny obvyklého pobytu tejto strany v tom zmysle, že podľa právneho poriadku tejto krajiny z dôvodu spomenutých ‚okolností‘ súhlas tejto strany s právnym poriadkom zvoleným v zmluve nevyplývalo z rozumného účinku správania dotknutej zmluvnej strany?

– Je v tomto prípade výklad súdu členského štátu, podľa ktorého sa skúmanie ‚okolností‘ pri rozhodovaní o tom, či je odôvodnené, že strana s uzavretím zmluvy nesúhlasila, týka okolností uzavretia zmluvy, predmetu zmluvy a plnenia zmluvy, v rozpore s právom Únie?

2. V súvislosti s nariadením Brusel I:

– Je výklad súdu členského štátu, podľa ktorého je potrebné zvoliť si konkrétny súd, v rozpore s článkom 23 ods. 1 nariadenia Brusel I, alebo – vzhľadom na odôvodnenie 14 uvedeného nariadenia – stačí, ak z formulácie jednoznačne vyplýva vôľa alebo zámer účastníkov zmluvy?

– Je výklad súdu členského štátu, podľa ktorého je doložka o voľbe právomoci, ktorá je súčasťou všeobecných zmluvných podmienok jedného z účastníkov zmluvy a podľa ktorej sa účastníci zmluvy dohodli, že spory, ktoré vzniknú alebo súvisia s platnosťou, plnením alebo ukončením objednávky a ktoré nemožno urovnať zmierne medzi účastníkmi zmluvy, sa predložia súdom mesta určitého členského štátu – konkrétne parížskym súdom –, ktoré majú výlučnú a konečnú právomoc, dostatočne presná, lebo z jej formulácie – vzhľadom na odôvodnenie 14 uvedeného nariadenia – jednoznačne vyplýva vôľa alebo zámer účastníkov zmluvy v súvislosti so zvoleným členským štátom, zlučiteľný s článkom 23 ods. 1 nariadenia Brusel I?“

28 Na úvod je potrebné pripomenúť, že aj keď výklad doložky o voľbe právomoci s cieľom určiť spory, ktoré patria do jej pôsobnosti, prináleží vnútroštátnemu súdu, pred ktorým bola využitá (rozsudok z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 67 a citovaná judikatúra), právomoc súdu alebo súdov členského štátu založená zmluvnými stranami takejto doložky je podľa znenia článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I v zásade výlučná (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, bod 24).

29 Okrem toho, vzhľadom na cieľ a všeobecné usporiadanie tohto nariadenia a s cieľom zabezpečiť jednotné uplatňovanie tohto predpisu je potrebné pojem ‚dohoda o voľbe právomoci‘ uvedený v jeho článku 23 vykladať nie ako jednoduchý odkaz na vnútroštátne právo jedného alebo druhého dotknutého štátu, ale ako samostatný pojem (rozsudok zo 7. februára 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, bod 21 a citovaná judikatúra).

30 Napokon vzhľadom na to, že nariadenie č. 44/2001 nahrádza vo vzťahoch medzi členskými štátmi dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený nasledujúcimi dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len ‚Bruselský dohovor‘), výklad poskytnutý Súdny dvorom so zreteľom na ustanovenia tohto dohovoru sa takisto uplatní na ustanovenia tohto nariadenia, keďže ustanovenia týchto právnych nástrojov možno považovať za rovnocenné (rozsudok z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 25 a citovaná judikatúra).

33 Pokiaľ ide o podmienky podľa článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I, je potrebné pripomenúť, že toto ustanovenie v zásade stanovuje formálne podmienky a uvádza iba jednu materiálnu podmienku vzťahujúcu sa na predmet doložky, ktorá sa musí týkať určeného právneho vzťahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. apríla 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, bod 23 a citovanú judikatúru).

34 V prejednávanej veci je materiálna podmienka splnená, keďže z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že účastníci konania vo veci samej sú viazaní rôznymi zmluvami o dielo.

35 Pokiaľ ide o formálne podmienky, je potrebné jednak uviesť, že podľa znenia uvedeného článku 23 ods. 1, aby bola dohoda o voľbe právomoci platná, musí byť písomná alebo písomne potvrdená, alebo vo forme, ktorá je v súlade s praxou, ktorú medzi sebou zaviedli účastníci zmluvy, alebo v medzinárodnom obchode vo forme, ktorá je v súlade so zvyklosťami, ktoré sú alebo majú byť účastníkom zmluvy známe. Podľa odseku 2 tohto článku sa akákoľvek ‚komunikácia elektronickou cestou, ktorá poskytuje trvalý záznam o dohode‘ má z hľadiska formy považovať za ‚písomnú‘ (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, bod 24).

36 Okrem toho skutočný súhlas zmluvných strán je jedným z cieľov článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, bod 30 a citovanú judikatúru). Dôvodom je záujem chrániť najslabšiu zmluvnú stranu, a to tak, že sa predíde tomu, aby doložky o voľbe právomoci, ktoré do zmluvy zahrnula len jedna zmluvná strana, zostali bez povšimnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. marca 1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, bod 19 a citovanú judikatúru).

37 Konajúci súd má povinnosť v prvom rade preskúmať, či doložka, ktorá mu priznáva právomoc, bola skutočne predmetom súhlasu zmluvných strán, ktorý sa musí vyjadriť zjavne a jednoznačne, pričom formálne požiadavky podľa článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I majú v tomto ohľade zaručiť, aby bol tento súhlas skutočne daný (rozsudky zo 6. mája 1980, Porta-Leasing, 784/79, EU:C:1980:123, bod 5 a citovaná judikatúra, a z 21. mája 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, bod 29 a citovaná judikatúra).

38 Ako uviedol generálny advokát v bodoch 33 a 34 svojich návrhov, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že existenciu „dohody“ medzi zmluvnými stranami podľa článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I možno vyvodiť zo skutočnosti, že formálne požiadavky stanovené v článku 23 ods. 1 tohto nariadenia boli dodržané.

39 Pokiaľ ide o situáciu, akou je situácia vo veci samej, v ktorej je doložka o voľbe právomoci uvedená vo všeobecných obchodných podmienkach, Súdny dvor už rozhodol, že takáto doložka je v súlade s právom vtedy, keď rovnaký text zmluvy podpísaný obidvoma zmluvnými stranami uvádza výslovný odkaz na všeobecné obchodné podmienky, ktoré túto doložku obsahujú (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. marca 1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, bod 13, ako aj z 20. apríla 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, bod 26 a citovanú judikatúru).

40 To však platí len v prípade výslovného odkazu, ktorý môže skontrolovať zmluvná strana používajúca bežnú obozretnosť a ak je preukázané, že všeobecné zmluvné podmienky obsahujúce doložku o voľbe právomoci boli druhej zmluvnej strane skutočne poskytnuté (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. decembra 1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, bod 12).

41 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že doložka o voľbe právomoci bola uvedená vo všeobecných dodacích podmienkach spoločnosti Technos, ktoré boli spomenuté v dokumentoch zakladajúcich zmluvné vzťahy medzi týmito zmluvnými stranami a odovzdané pri ich uzavretí.

42 Z uvedeného preto vyplýva, že doložka o voľbe právomoci, o akú ide vo veci samej, spĺňa formálne podmienky stanovené v článku 23 ods. 1 nariadenia Brusel I.

43 Pokiaľ ide o presnosť obsahu doložky o voľbe právomoci pri určení súdu alebo súdov členského štátu na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo vzniknú medzi zmluvnými stranami, Súdny dvor už rozhodol, že článok 17 Bruselského dohovoru nemožno vykladať v tom zmysle, že by vyžadoval, aby sa doložka o súdnej právomoci formulovala takým spôsobom, aby bolo možné identifikovať príslušný súd len na základe jej samotného znenia. Postačuje, keď doložka uvádza objektívne okolnosti, na základe ktorých sa strany dohodli zvoliť si súd alebo súdy, ktorým majú v úmysle predložiť spory, ktoré vznikli alebo ktoré môžu medzi nimi vzniknúť. Tieto okolnosti, ktoré musia byť dostatočne presné, aby umožnili súdu prejednávajúcemu danú vec zistiť, či má právomoc, môžu podľa prípadu vyplývať z konkrétnych okolností danej veci (rozsudok z 9. novembra 2000, Coreck, C-387/98, EU:C:2000:606, bod 15).

44 Takýto výklad, ktorý vychádza z bežnej praxe pri súdnych sporoch, podporuje aj skutočnosť, že článok 23 nariadenia Brusel I, ako to potvrdzujú aj odôvodnenia 11 a 14, sa zakladá na rešpektovaní zmluvnej voľnosti zmluvných strán pri voľbe právomoci súdu, ktorý by mal rozhodnúť o ich sporoch spadajúcich do pôsobnosti uvedeného nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. novembra 1978, Meeth, 23/78, EU:C:1978:198, bod 5, a z 21. mája 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, bod 26).

45 V prejednávanej veci z vyjadrení uvedených vnútroštátnym súdom vyplýva, že na základe doložky o voľbe právomoci majú „parížske súdy výlučnú a konečnú právomoc“ na rozhodnutie sporov, ktoré vzniknú medzi zmluvnými stranami.

46 Aj keď teda táto doložka neurčuje výslovne členský štát, na právomoci súdov ktorého by sa zmluvné strany dohodli, určenými súdmi sú súdy hlavného mesta členského štátu, ktorý je vo veci samej zároveň štátom, ktorého právo bolo stanovené ako rozhodné právo uplatniteľné na zmluvu, takže neexistuje žiadna pochybnosť o tom, že táto doložka, obsiahnutá v zmluve, ako je tá vo veci samej, má poskytnúť výlučnú právomoc súdom patriacim do súdnej sústavy tohto členského štátu.

47 Preto z okolností prípadu vo veci samej, ako ich uvádza vnútroštátny súd, vyplýva, že doložka o voľbe právomoci, o akú ide vo veci samej, zodpovedá požiadavkám presnosti uvedeným v bode 43 tohto rozsudku.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 23 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že doložka o voľbe právomoci, o akú ide vo veci samej, ktorá je jednak uvedená vo všeobecných dodacích podmienkach objednávateľa, spomenutých v dokumentoch zakladajúcich zmluvné vzťahy medzi týmito zmluvnými stranami a odovzdaných počas ich uzatvárania, a ktorá jednak určuje ako príslušné súdy tie, ktoré sa nachádzajú v meste jedného z členských štátov, spĺňa požiadavky uvedeného ustanovenia týkajúce sa súhlasu zmluvných strán a presnosti obsahu takejto doložky.

20 Za týchto okolností Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 5 [bod] 3 nariadenia [č. 44/2001] vykladať v tom zmysle, že za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá ... nárok [na náhradu škody]“ možno považovať za miesto v členskom štáte, kde škoda vznikla, ak táto škoda spočíva výlučne v majetkovej škode, ktorá je priamym následkom protiprávneho konania, ku ktorému došlo v inom členskom štáte?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

a) Na základe akých kritérií alebo aspektov majú vnútroštátne súdy pri posudzovaní svojej právomoci podľa článku 5 [bodu] 3 nariadenia č. 44/2001 určiť, či v prejednávanej veci ide o majetkovú škodu, ktorá je priamym následkom protiprávneho konania („pôvodná majetková škoda“ alebo „priama majetková škoda“), alebo o majetkovú škodu, ktorá je následkom počiatočnej škody vzniknutej na inom mieste, resp. o škodu, ktorá vznikla v dôsledku škody vzniknutej na inom mieste („nepriama škoda“ alebo „odvodená majetková škoda“)?

b) Na základe akého kritéria alebo aspektu majú vnútroštátne súdy pri posudzovaní svojej právomoci podľa článku 5 [bodu] 3 nariadenia č. 44/2001 určiť, kde majetková škoda – či už priama alebo odvodená majetková škoda – vznikla alebo sa má považovať za vzniknutú?

3. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, má sa nariadenie č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátne súdy, ktoré posudzujú, či je im v prejednávanej veci priznaná právomoc podľa tohto nariadenia, majú povinnosť vychádzať pri svojom posudzovaní z tvrdenia žalobcu resp. navrhovateľa, ktoré títo uviedli v súvislosti s touto právomocou, alebo musia tieto súdy posúdiť aj vyjadrenia žalovaného uvedené s cieľom vyvrátiť spomínané tvrdenia?“

25 Ako pripomenul generálny advokát v bode 27 svojich návrhov, kapitola II oddiel 2 tohto nariadenia stanovuje určitý počet prípadov osobitnej právomoci, medzi ktoré patrí právomoc zakotvená v článku 5 bode 3 uvedeného nariadenia, len ako výnimku zo všeobecného pravidla stanoveného v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý priznáva všeobecnú právomoc súdnym orgánom členského štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko. Pokiaľ ide o právomoc miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, ide o pravidlo osobitnej právomoci, ktoré treba vykladať samostatne a striktné, čo neumožňuje výklad nad rámec prípadov výslovne uvedených v uvedenom nariadení (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. júna 2014, Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, body 43 až 45, ako aj z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i., C-47/14, EU:C:2015:574, bod 72 a citovanú judikatúru).

26 Podľa ustálenej judikatúry pravidlo osobitnej právomoci stanovené v článku 5 bode 3 uvedeného nariadenia je založené na existencii osobitnej väzby medzi sporom a súdom miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, čo odôvodňuje priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti a hospodárnej organizácii konania (rozsudky z 5. júna 2014, Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 47, ako aj z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i., C-47/14, EU:C:2015:574, bod 73 a citovaná judikatúra).

27 Vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti súd miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, je zvyčajne najlepšie spôsobilý rozhodnúť najmä z dôvodov blízkosti sporu a jednoduchšieho vykonávania dôkazov (rozsudky z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 40, ako aj z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i., C-47/14, EU:C:2015:574, bod 74).

28 Pokiaľ ide o formuláciu „miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok [na náhradu škody]“, uvedenú v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001, ako už Súdny dvor konštatoval, znenie tohto ustanovenia sa týka tak miesta, kde vznikla škoda, ako aj miesta, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k tejto škode, takže žalovaného možno žalovať podľa výberu žalobcu pred súdom jedného alebo druhého z týchto dvoch miest (pozri vo veci znečistenia rozsudok z 30. novembra 1976, Bier, 21/76, EU:C:1976:166, body 24 a 25, vo veci porušenia práv rozsudok z 5. júna 2014, Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 46, ako aj vo veci zmluvy riaditeľa spoločnosti rozsudok z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i., C-47/14, EU:C:2015:574, bod 72).

29 Hoci pre účastníkov konania vo veci samej je nesporné, že Česká republika je miesto, kde došlo k udalosti, ktorá viedla ku škode, existuje medzi nimi spor o určenie miesta, kde vznikla škoda.

34 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že formulácia „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok [na náhradu škody]“ nemožno vykladať rozširujúcim spôsobom, a to tak, že zahrňuje každé miesto, kde môžu byť pocitované škodlivé následky tejto skutočnosti spôsobiacej škodu, ktorá skutočne vznikla na inom mieste (rozsudok z 19. septembra 1995, Marinari, C-364/93, EU:C:1995:289, bod 14).

35 V nadväznosti na túto judikatúru Súdny dvor tiež spresnil, že uvedená formulácia sa nevzťahuje na žalobcov bydlisko, kde sa nachádza miesto, kde je sústredený jeho majetok, a to len z jediného dôvodu, že znáša finančnú škodu vyplývajúcu zo straty častí jeho majetku, ktorá nastala a bola znášaná v ďalšom členskom štáte (rozsudok z 10. júna 2004, Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, bod 21).

36 Je pravda, že Súdny dvor vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), v bode 55 svojho odôvodnenia konštatoval, že súdy v mieste bydliska žalobcu majú právomoc rozhodovať o takejto žalobe z dôvodu prejavovania sa škody, pokiaľ k uvedenej škode došlo priamo na bankovom účte tohto žalobcu v banke so sídlom v obvode týchto súdov.

37 Ako však uviedol generálny advokát v bodoch 44 a 45 svojich návrhov v tejto veci, toto konštatovanie v podstate patrí do konkrétneho kontextu veci, ktorá viedla k vydaniu uvedeného rozsudku, ktorý sa vyznačoval existenciou okolností v prospech určenia právomoci uvedených súdov.

44 Pokiaľ ide osobitne o článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001, Súdny dvor spresnil, že v štádiu skúmania medzinárodnej právomoci, súd, na ktorý bola podaná žaloba, neskúma podľa pravidiel vnútroštátneho práva ani prípustnosť, ani dôvodnosť žaloby, ale identifikuje výlučne väzby so štátom sídla súdu, ktoré odôvodňujú jeho právomoc podľa tohto ustanovenia. Tento súd tak môže považovať za preukázané príslušné tvrdenia žalobcu o podmienkach mimozmluvnej zodpovednosti výlučne na účely overenia svojej právomoci na základe tohto ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 25. októbra 2012, Folien Fischer a Fofitec, C-133/11, EU:C:2012:664, bod 50, ako aj z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 62 a citovanú judikatúru).

45 Hoci v prípade, že žalovaný spochybňuje tvrdenia žalobcu, vnútroštátny súd, ktorému bola vec predložená, nie je povinný vykonať dokazovanie v štádiu určovania právomoci, Súdny dvor rozhodol, že cieľ spočívajúci v riadnom výkone spravodlivosti, na ktorom je založené uplatnenie nariadenia č. 44/2001, ako aj náležitý rešpekt pre autonómiu súdu pri výkone jeho činností vyžadujú, aby súd, ktorému bola vec predložená, mohol preskúmať svoju medzinárodnú príslušnosť z hľadiska všetkých informácií, ktoré má k dispozícii, vrátane prípadných námietok predložených žalovaným (rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 64).

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. Článok 5 bod 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, ako je tá vo veci samej, za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok [na náhradu škody]“, nemožno v prípade neexistencie iných kritérií väzby považovať miesto v členskom štáte, kde škoda vznikla, ak táto škoda pozostáva výlučne z finančných strát, ktoré sa priamo prejavia na bankovom účte žalobcu a ktoré sú priamym následkom protiprávneho konania, ku ktorému došlo v inom členskom štáte.

2. V rámci overovania právomoci podľa nariadenia č. 44/2001, súd, ktorému bol spor predložený, musí posúdiť všetky skutočnosti, ktoré má k dispozícii, vrátane prípadných námietok predložených žalovaným.

Rozsudok Súdného dvora z 20. apríla 2016, Profit Investment SIM SpA, C-366/13

19 Za týchto podmienok Corte suprema di cassazione (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Existuje súvislosť medzi rôznymi žalobami podľa článku 6 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 v prípade, že predmet nárokov uplatnených v oboch žalobách a právny titul, na základe ktorého boli na súde vznesené nároky, sú odlišné, bez toho, aby bol medzi nimi vzťah podriadenosti alebo logicko-právnej nezlučiteľnosti, ale prípadná skutočnosť, že sa vyhovie jednému z nich, môže fakticky viesť k tomu, že to prípadne ovplyvní rozsah záujmu, na ktorého ochranu bola podaná druhá žaloba?

2. Možno požiadavku písomnej formy doložky o voľbe právomoci podľa článku 23 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia považovať za splnenú v prípade, že sa táto doložka uvedie v [prospekte], ktorý jednostranne zostavil emitent dlhopisov, s tým, že uvedená doložka o voľbe právomoci by bola uplatniteľná v sporoch s akýmkoľvek následným nadobúdateľom týchto dlhopisov vo veci ich platnosti, alebo možno usudzovať, že uvedenie doložky o voľbe právomoci v dokumente, ktorý má upravovať dlhopisy určené na cezhraničný obeh, zodpovedá forme, ktorá je v súlade so zvyklosťami v medzinárodnom obchode, v zmysle článku 23 ods. 1 písm. c) toho istého nariadenia?

3. Má sa výrazu ‚zmluvné veci‘ uvedenému v článku 5 bodu 1 uvedeného nariadenia rozumieť tak, že sa vzťahuje jedine na spory, v ktorých chce žalobca súdnou cestou uplatniť právny vzťah vyplývajúci zo zmluvy, ako aj na spory, ktoré s týmto vzťahom úzko súvisia, alebo zahŕňa aj spory, v rámci ktorých sa žalobca nielenže nedovoľáva zmluvy, ale popiera existenciu právne záväzného zmluvného vzťahu s cieľom dosiahnuť vrátenie sumy zaplatenej na základe právneho titulu, ktorý podľa jeho názoru nemá nijakú právnu hodnotu?“

59 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 bod 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že na to, aby v prípade, že voči viacerým žalovaným boli podané dve žaloby, ktoré majú odlišný predmet a právny titul a nie je medzi nimi vzťah podriadenosti alebo nezlučiteľnosti, hrozila možnosť vydania nezlučiteľných rozhodnutí zmysle tohto ustanovenia, stačí, aby prípadné uznanie dôvodnosti jednej z nich mohlo eventuálne ovplyvniť rozsah záujmu, na ktorého ochranu bola podaná druhá žaloba.

60 Na úvod treba pripomenúť, že článok 6 bod 1 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že s cieľom predísť vydaniu nezlučiteľných rozhodnutí v samostatných konaniach možno žalovaného, ak ide o jedného z viacerých žalovaných, žalovať na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných za predpokladu, že nároky sú navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne.

61 Pravidlo na stanovenie právomoci uvedené v článku 6 bode 1 nariadenia č. 44/2001, pokiaľ ide o jeho cieľ, reaguje v súlade s odôvodneniami 12 a 15 tohto nariadenia na snahu uľahčiť riadny výkon spravodlivosti, minimalizovať možnosť súbežných konaní a tým zaistiť, aby v samostatných konaniach neboli vydané nezlučiteľné rozhodnutia (pozri najmä rozsudky z 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 77, a z 12. júla 2012, Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, bod 19).

62 Navyše uvedené pravidlo osobitnej právomoci treba na jednej strane vykladať s ohľadom na odôvodnenie 11 nariadenia č. 44/2001, podľa ktorého musia byť pravidlá súdnej právomoci vysoko predvídateľné a musia vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje použitie iných hraničných ukazovateľov (pozri najmä rozsudky z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 36, a z 12. júla 2012, Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, bod 20).

63 Na druhej strane, keďže sa toto pravidlo osobitnej právomoci odchyľuje od všeobecnej zásady, že právomoc má súd v mieste bydliska žalovaného, ktorá je zakotvená v článku 2 nariadenia č. 44/2001, treba ho vykladať doslovne, pretože

nemožno pripustiť výklad idúci nad rámec prípadov výslovne uvedených v uvedenom nariadení (pozri najmä rozsudky z 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 74 a citovanú judikatúru, ako aj z 12. júla 2012, Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, bod 21).

64 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že je úlohou vnútroštátneho súdu, aby s ohľadom na všetky okolnosti v spise posúdil existenciu vzťahu spojitosti medzi jednotlivými žalobami, ktoré mu boli predložené, a teda rizika, že v oddelených konaniach budú vydané nezlučiteľné rozhodnutia (pozri najmä rozsudky z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 41; z 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 83, a z 12. júla 2012, Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, point 23).

65 V tejto súvislosti však Súdny dvor spresnil, že na to, aby sa rozhodnutia mohli prípadne považovať za navzájom nezlučiteľné v zmysle článku 6 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, nestačí, že je rozdielny výsledok sporu, ale okrem toho je potrebné, aby bol tento rozdiel zasadený do rámca rovnakej skutkovej a právnej situácie (pozri najmä rozsudky z 13. júla 2006, Roche Nederland a i., C-539/03, EU:C:2006:458, bod 26; z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, bod 40; z 1. decembra 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, bod 79, ako aj z 12. júla 2012, Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, bod 24).

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. Článok 23 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že:

– požiadavka písomnej formy stanovená v článku 23 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 je splnená v prípade uvedenia doložky o voľbe právomoci v prospekte týkajúcom sa emisie dlhopisov len vtedy, ak je v zmluve podpísanej účastníkmi zmluvy pri emisii cenných papierov na primárnom trhu spomenuté prijatie tejto doložky alebo ak táto zmluva obsahuje výslovný odkaz na tento prospekt,

– na doložku o voľbe právomoci obsiahnutú v prospekte týkajúcom sa emisie dlhopisov, ktorý zostavil emitent uvedených cenných papierov, sa možno odvolávať voči tretej osobe, ktorá nadobudla tieto cenné papiere od finančného sprostredkovateľa, pokiaľ sa preukáže, čo musí preskúmať vnútroštátny súd, že táto doložka je platná vo vzťahu medzi emitentom a týmto finančným sprostredkovateľom, ďalej, že uvedená tretia osoba tým, že na sekundárnom trhu upísala sporné cenné papiere, vstúpila do práv a povinností uvedeného sprostredkovateľa spojených s týmito cennými papiermi podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva, a napokon, že dotknutá tretia osoba mala možnosť oboznámiť sa s prospektom obsahujúcim uvedenú doložku, a

– uvedenie doložky o voľbe právomoci v prospekte týkajúcom sa emisie dlhopisov možno považovať za formu, ktorú pripúšťa zvykosť v medzinárodnom obchode v zmysle článku 23 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, ktorá umožňuje predpokladať súhlas toho, voči komu sa doložka uplatňuje, pokiaľ sa okrem iného preukáže – čo musí overiť vnútroštátny súd –, že po prvé subjekty v posudzovanom odvetví pri uzatváraní zmlúv tohto druhu všeobecne a pravidelne dodržiavajú také správanie a po druhé buď účastníci zmluvy predtým nadviazali obchodné vzťahy medzi sebou alebo s inými subjektmi pôsobiacimi v posudzovanom odvetví, alebo predmetné správanie je dostatočne známe na to, aby ho bolo možné považovať za ustálenú prax.

2. Článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že žaloba o vyhlásenie neplatnosti zmluvy a žaloba o vrátenie súm neoprávnene zaplatených na základe uvedenej zmluvy patria medzi „zmluvné veci“ v zmysle tohto ustanovenia.

3. Článok 6 bod 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že na to, aby v prípade, že voči viacerým žalovaným boli podané dve žaloby, ktoré majú odlišný predmet a právny titul a nie je medzi nimi vzťah podriadenosti alebo nezlučiteľnosti, hrozila možnosť vydania nezlučiteľných rozhodnutí zmysle tohto ustanovenia, nestačí, aby prípadné uznanie dôvodnosti jednej z nich mohlo eventuálne ovplyvniť rozsah záujmu, na ktorého ochranu bola podaná druhá žaloba.

Rozsudok Súdného dvora zo 17. marca 2016, Taser International Inc., C-175/15

18 Za týchto podmienok *Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd)* rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 24 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že výraz ‚právomoc založená na iných ustanoveniach tohto nariadenia‘ zahŕňa aj prípad, keď sa zmluvné strany zmluvy o prevode práv k ochrannej známke zapísanej v členskom štáte Únie jednoznačne a nepochybné dohodli, že právomoc rozhodovať vo veci akéhokoľvek sporu týkajúceho sa plnenia zmluvných záväzkov majú súdy štátu, ktorý nie je členom Únie a v ktorom má žalobca bydlisko (sídlo), pričom žalobca sa obrátil na súd členského štátu Únie, na území ktorého má bydlisko (sídlo) žalovaný?‘

2. V prípade kladnej odpovede:

a) Má sa článok 23 ods. 5 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že sa nevzťahuje na dohodu o voľbe právomoci v prospech nečlenského štátu Únie, s tým dôsledkom, že súd, na ktorý bol podaný návrh, rozhodne na základe článku 2 tohto nariadenia o právomoci v súlade s pravidlami medzinárodného práva súkromného svojho vnútroštátneho práva?

b) Možno spor týkajúci sa súdneho výkonu povinnosti previesť práva k ochrannej známke zapísanej v členskom štáte Únie, ktorá vznikla v rámci zmluvy uzatvorenej medzi účastníkmi konania daného sporu, považovať za spor, ktorého predmetom je právo, ‚ktoré sa musí registrovať alebo [o] u ktorého sa musí žiadať o ochranu‘ podľa článku 22 bodu 4 nariadenia, a to

vzhľadom na skutočnosť, že podľa zákona štátu, v ktorom je ochranná známka zapísaná, podlieha prevod práv k ochranej známke zápisu do registra ochranných známok a uverejneniu v Úradnom vestníku priemyselného vlastníctva?

3. V prípade zápornej odpovede [na prvú otázku], bráni článok 24 nariadenia č. 44/2001 tomu, aby súd, ktorému bola vec predložená, na základe článku 2 nariadenia konštatoval v prípade, aký sa opisuje v [prvej] prejudiciálnej otázke, nedostatok právomoci rozhodnúť vo veci, aj keď sa žalovaný konania na tomto súde zúčastnil, vrátane posledného stupňa konania, a právomoc súdu nespochybnil?“

20 Je potrebné pripomenúť, že nariadenie č. 44/2001 je uplatniteľné na spor medzi žalovaným s bydliskom v členskom štáte a žalobcom z tretieho štátu (pozri analogicky rozsudok Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, bod 27).

21 Okrem toho článok 24 prvá veta nariadenia č. 44/2001 stanovuje pre všetky spory, kde právomoc súdu, ktorému bola vec predložená, nespadá pod iné ustanovenia tohto nariadenia, pravidlo o právomoci založené na účasti žalovaného na konaní. Toto ustanovenie sa uplatňuje vrátane prípadov, keď bola na súde podaná žaloba v rozpore s ustanoveniami uvedeného nariadenia, a znamená, že účasť žalovaného na konaní možno považovať za implicitné potvrdenie právomoci súdu, ktorý začal konať, a teda za voľbu jeho právomoci (rozsudok Cartier parfums-lunettes a Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, bod 34).

22 Článok 24 druhá veta nariadenia č. 44/2001 stanovuje výnimky z tohto všeobecného pravidla. Uvádza, že implicitná voľba právomoci súdu, ktorému bola vec predložená, sa neuplatní, ak žalovaný vznesie námietku nedostatku právomoci, čím vyjadří svoju vôľu neuznať právomoc tohto súdu, alebo ak ide o spory, pre ktoré článok 22 uvedeného nariadenia stanovuje pravidlá výlučnej právomoci (rozsudok Cartier parfums-lunettes a Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, bod 35).

23 Všeobecné pravidlo o implicitnej voľbe právomoci súdu, ktorému bola vec predložená, je uplatniteľné s výnimkou prípadov, ktoré sú výslovne uvedené vo výnimkách stanovených v druhej vete uvedeného článku 24. Vzhľadom na to, že voľba právomoci dohodou o voľbe právomoci súdu v zmysle článku 23 nariadenia č. 44/2001 sa medzi týmito výnimkami neuvádza, Súdny dvor už rozhodol, že neexistuje dôvod súvisiaci so všeobecnou štruktúrou alebo s cieľmi tohto nariadenia, ktorý by umožňoval domnievať sa, že účastníci konania nemôžu predložiť spor inému súdu, ako je ten, ktorý stanovuje dohoda (pozri v tomto zmysle rozsudok ČPP Vienna Insurance Group, C-111/09, EU:C:2010:290, bod 25).

24 Toto odôvodnenie je uplatniteľné pri existencii dohody o voľbe právomoci súdu členského štátu, ako aj pri existencii takej dohody v prospech súdu tretieho štátu, keďže implicitná voľba právomoci podľa článku 24 prvej vety nariadenia č. 44/2001 je založená na slobodnej voľbe účastníkov konania týkajúceho sa tejto právomoci (pozri rozsudok A, C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 54). Ako teda vyplýva z predchádzajúceho bodu tohto rozsudku, nie je otázka týkajúca sa uplatniteľnosti článku 23 tohto nariadenia relevantná.

33 Rovnako ako Súdny dvor už rozhodol, že v rozsahu, v akom nie sú uplatniteľné pravidlá o výlučnej právomoci v zmysle článku 22 nariadenia č. 44/2001, musí súd v prípade, že sa žalovaný zúčastní konania a neuplatní námietku nedostatku právomoci, vyhlásiť, že má právomoc, pretože takáto účasť na konaní je implicitnou voľbou právomoci v zmysle článku 24 tohto nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudok ČPP Vienna Insurance Group, C-111/09, EU:C:2010:290, body 26 a 33).

34 Navyše by to nebolo iné, ak by právomoc súdu, ktorému bola vec predložená, vyplývala z článku 22 nariadenia č. 44/2001.

35 Súdny dvor totiž rozhodol, že pokiaľ ide o postavenie tohto ustanovenia v systéme tohto nariadenia a sledovaný cieľ, pravidlá určenia právomoci stanovené v tomto ustanovení majú výlučnú a kogentnú povahu, ktorá špecificky zaväzuje tak subjekty podliehajúce súdnej právomoci, ako aj súdy (pozri v tomto zmysle rozsudok Solvay, C-616/10, EU:C:2012:445, bod 44).

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

1. Článok 23 ods. 5 a článok 24 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa majú vykladať v tom zmysle, že v rámci sporu týkajúceho sa nesplnenia zmluvného záväzku, v ktorom sa žalobca obrátil na súd členského štátu, na ktorého území má žalovaný svoje sídlo, môže právomoc tohto súdu vyplývať z článku 24 tohto nariadenia, pokiaľ žalovaný nenamieta proti jeho právomoci, hoci zmluva medzi týmito dvomi stranami obsahuje doložku o voľbe právomoci v prospech súdu tretieho štátu.

2. Článok 24 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci sporu medzi zmluvnými stranami, ktoré uzavreli zmluvu obsahujúcu doložku o voľbe právomoci v prospech súdu tretieho štátu, bráni tomu, aby súd členského štátu, na ktorého území má sídlo žalovaný a ktorému bola vec predložená, *ex offio* vyhlásil nedostatok svojej právomoci, aj keď tento žalovaný nenamieta proti právomoci tohto posledného uvedeného súdu.

Rozsudok Súdneho dvora z 23. decembra 2015, Rüdiger Hobohm, C-297/14

21 Za týchto okolností Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Môže spotrebiteľ podľa článku 15 ods. 1 písm. c) druhej alternatívy v spojení s článkom 16 ods. 1 druhou alternatívou nariadenia č. 44/2001 na súde podľa miesta, v ktorom má bydlisko, podať žalobu proti svojmu zmluvnému partnerovi, ktorý obchoduje alebo podniká v inom členskom štáte Európskej únie, keď zmluva, ktorá je základom žaloby, síce priamo nespadá do oblasti činnosti zmluvného partnera smerovanej do členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko, ale slúži na

uskutočnenie hospodárskeho cieľa, ktorý sa má dosiahnuť na základe inej zmluvy, ktorú zmluvné strany predtým uzatvorili a už ju aj zrealizovali a ktorá spadá do pôsobnosti vyššie citovaných ustanovení? “

24V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že článok 15 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa uplatňuje v prípade, ak sú splnené tri podmienky, a to po prvé, jedna zo zmluvných strán je v postavení spotrebiteľa konajúceho na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jej podnikania alebo povolania, po druhé, zmluva medzi takýmto spotrebiteľom a podnikateľom bola skutočne uzavretá, a po tretie, takáto zmluva patrí do jednej z oblastí uvedených v odseku 1 písm. a) až c) tohto článku 15. Tieto podmienky musia byť splnené súčasne, preto ak nie je splnená jedna z troch podmienok, právomoc nemožno určiť podľa pravidiel vo veciach spotrebiteľských zmlúv (rozsudok Kolassa, [C-375/13](#), [EU:C:2015:37](#), bod [23](#) a citovaná judikatúra).

25Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že prvá podmienka uvedená v predchádzajúcom bode tohto rozsudku je v spore vo veci samej splnená, keďže manželia Hobohmovci nekonali na účely, ktoré je možné považovať za súčasť ich podnikania alebo povolania, ale ako súkromní koneční spotrebiteľia (pozri v tomto zmysle rozsudok Vapenik, [C-508/12](#), [EU:C:2013:790](#), bod [28](#)).

26Pokiaľ ide o druhú z týchto podmienok, je nesporné, že manželia Hobohmovci a B. A. Kampik naozaj uzatvorili počas roka 2008 mandátnu zmluvu.

27Pokiaľ ide o tretiu podmienku, zo znenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že na to, aby dotknutá zmluva mohla patriť do pôsobnosti tohto ustanovenia za okolností, akými sú okolnosti sporu vo veci samej, musia byť splnené dve skutočnosti. V tomto smere je nevyhnutné jednak, aby podnikateľ obchodoval alebo podnikal v členskom štáte bydliska spotrebiteľa alebo aby akýmkoľvek spôsobom smeroval uvedené činnosti do tohto členského štátu či do viacerých štátov vrátane tohto členského štátu, a jednak, aby dotknutá zmluva spadala do rozsahu týchto činností. V tejto súvislosti treba spresniť, že otázky vnútroštátneho súdu sa týkajú najmä tej časti tohto ustanovenia, ktorá sa týka zmluvy uzatvorenej v rámci obchodnej alebo podnikateľskej činnosti „smerovanej“ podnikateľom „do“ členského štátu bydliska spotrebiteľa.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v rozsahu, v akom sa týka zmluvy uzatvorenej v rámci obchodnej alebo podnikateľskej činnosti „smerovanej“ podnikateľom „do“ členského štátu bydliska spotrebiteľa, sa má v spojení s článkom 16 ods. 1 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že sa môže uplatniť na zmluvu uzatvorenú medzi spotrebiteľom a podnikateľom, ktorá sama osebe nespadá do oblasti obchodnej alebo podnikateľskej činnosti „smerovanej“ týmto podnikateľom „do“ členského štátu bydliska spotrebiteľa, ale má úzku súvislosť so skoršou zmluvou uzatvorenou medzi tými istými zmluvnými stranami v rámci takejto činnosti. Vnútroštátnemu súdu prináleží posúdiť, či sú splnené skutočnosti tvoriace túto súvislosť, najmä právna alebo vecná zhodnosť zmluvných strán týchto dvoch zmlúv, zhodnosť hospodárskeho cieľa sledovaného prostredníctvom týchto zmlúv, ktoré sa týkajú toho istého konkrétneho účelu, a doplňujúca povaha druhej zmluvy voči prvej zmluve v rozsahu, v akom má za účel umožniť dosiahnutie hospodárskeho cieľa sledovaného prostredníctvom prvej zmluvy.

Rozsudok Súdneho dvora zo 17. decembra 2015, Virpi Komu a i., C-605/14

21Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 22 bod 1 prvý odsek nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že žaloba o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti prostredníctvom predaja, ktorého uskutočnenie je zverené správcovi, patrí do kategórie sporov, „ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti“ v zmysle tohto ustanovenia.

22Na úvod treba pripomenúť, že podľa článku 22 bodu 1 prvého odseku nariadenia č. 44/2001 majú sudy členského štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza (forum rei sitae), výlučnú právomoc v oblasti vecných práv k nehnuteľnosti.

25Pokiaľ ide o cieľ sledovaný citovanými ustanoveniami, tak zo správy k dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [neoficiálny preklad] ([Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1](#)), ako aj z ustálenej judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 16 bodu 1 písm. a) Bruselského dohovoru, ktorú možno prebrať na článok 22 bod 1 prvý odsek nariadenia č. 44/2001, vyplýva, že hlavným dôvodom výlučnej právomoci súdov zmluvného štátu, kde sa nachádza nehnuteľnosť, je skutočnosť, že súd miesta, kde sa nehnuteľnosť nachádza, vie najlepšie z dôvodu blízkosti zistiť skutkový stav a uplatniť pravidlá a obyčaje, ktorými sú v zásade pravidlá a obyčaje štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza (pozri analogicky rozsudok Weber, [C-438/12](#), [EU:C:2014:212](#), bod [41](#) a citovanú judikatúru).

26Okrem toho Súdny dvor spresnil, že výlučná právomoc súdov zmluvného štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza, sa nevzťahuje na všetky návrhy týkajúce sa vecných práv k nehnuteľnosti, ale len na tie z nich, ktoré patria do pôsobnosti uvedeného dohovoru alebo uvedeného nariadenia a zároveň smerujú jednak k určeniu rozsahu, zloženia, vlastníctva, držby nehnuteľnosti alebo existencie iných vecných práv k nehnuteľnosti a jednak k zabezpečeniu ochrany výsad spojených s týmito právami osobám, ktoré sú nositeľmi týchto práv (pozri v tomto zmysle rozsudok Weber, [C-438/12](#), [EU:C:2014:212](#), bod [42](#) a citovanú judikatúru).

27Treba tiež pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora rozdiel medzi vecným právom a osobným právom spočíva v tom, že vecné právo, ktorým je zaťažený hmotný majetok, vyvoláva účinky vo vzťahu k všetkým, zatiaľ čo osobného práva sa možno domáhať len voči povinnému (rozsudok Weber, [C-438/12](#), [EU:C:2014:212](#), bod [43](#) a citovaná judikatúra).

28V tomto prípade, ako správne tvrdia členské štáty, ktoré predložili písomné pripomienky, návrh na zrušenie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, o aký ide vo veci samej, predstavuje žalobu patriacu do kategórie sporov, ktorých predmetom sú vecné

práva k nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje výlučná právomoc súdov členského štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza.

29V tejto súvislosti treba konštatovať, že takýto návrh, ktorý má viesť k prevodu vlastníctva k nehnuteľnostiam, sa týka vecných práv vyvolávajúcich účinky vo vzťahu k všetkým a predstavuje žalobu smerujúcu k zabezpečeniu ochrany výsad spojených s týmito právami osobám, ktoré sú nositeľmi týchto práv.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (siedma komora) rozhodol takto:

Článok 22 bod 1 prvý odsek nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že žaloba o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti prostredníctvom predaja, ktorého uskutočnenie je zverené správcovi, patrí do kategórie sporov, „ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti“ v zmysle tohto ustanovenia.

Nariadenie Brusel IIa (č. 2201/2003) o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností

Rozsudok Súdneho dvora z 22. júna 2016, M. H., C-173/16

15 Za týchto podmienok se Court of Appeal (Odvolací soud, Irsko) rozhodl prerušiť řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba výraz ‚okamžik, kdy [byl] návrh na zahájení řízení [...] podán k soudu‘, ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 vykládat v tom smyslu, že se jedná o:

a) okamžik, kdy soud obdržel návrh na zahájení řízení, i když takovým obdržením není podle vnitrostátního práva samo o sobě bezprostředně zahájeno řízení, nebo

b) okamžik, kdy je poté, co soud obdržel návrh na zahájení řízení, podle vnitrostátního práva zahájeno řízení?“

16 Předkládající soud požádal Soudní dvůr o projednání věci ve zrychleném řízení podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora.

22 Pokud jde o cíle pravidel upravujících překážku litispence uvedených v článku 19 nařízení č. 2201/2003, Soudní dvůr uvedl, že účelem těchto pravidel je zamezit souběžným řízením před soudy různých členských států a rozporům v rozhodnutích, které by z nich mohly vyplynout. Za tímto účelem unijní normotvůrce zamýšlel zavést jasný a účinný mechanismus k vyřešení případů překážky litispence (viz rozsudek ze dne 6. října 2015, A, C-489/14, EU:C:2015:654, bod 29).

23 Jak vyplývá z výrazů „soud, který řízení zahájil jako první“, a „soud, který řízení zahájil později“, uvedených v čl. 19 odst. 1 a 3 nařízení č. 2201/2003, je tento mechanismus založen na chronologickém pořadí, v němž byla řízení u dotčených soudů zahájena.

24 Pro účely stanovení okamžiku, kdy se má za to, že je řízení u soudu zahájeno, a pro účely určení, který soud řízení zahájil jako první, je třeba odkázat na článek 16 uvedeného nařízení nadepsaný „Zahájení řízení u soudu“.

25 Soudní dvůr v bodě 30 usnesení ze dne 16. července 2015, P (C-507/14, nezveřejněné, EU:C:2015:512) rozhodl, že tento článek obsahuje autonomní definici okamžiku, k němuž je třeba mít za to, že bylo zahájeno řízení u soudu. Unijní zákonodárce zakotvil jednotný pojem „okamžik zahájení řízení u soudu“, jenž je v závislosti na daném procesním systému určen uskutečněním jediného úkonu, a sice podáním návrhu na zahájení řízení nebo doručením, nicméně zohledňuje skutečnost, zda k uskutečnění druhého úkonu následně opravdu došlo. Podle čl. 16 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 je tak okamžikem zahájení řízení u soudu okamžik, kdy byl návrh na zahájení řízení nebo jiná obdobná písemnost podán k soudu za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení odpůrci (usnesení ze dne 16. července 2015, P, C-507/14, nezveřejněné, EU:C:2015:512, bod 32).

26 Soudní dvůr konstatoval, že podle čl. 16 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 zahájení řízení u soudu nevyžaduje naplnění dvou podmínek, a to podání návrhu na zahájení řízení nebo jiné obdobné písemnosti, jakož i doručení tohoto aktu odpůrci, ale pouze jediné, a to podání návrhu na zahájení řízení nebo jiné obdobné písemnosti. Podle tohoto ustanovení samo toto podání představuje zahájení řízení u soudu za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení odpůrci (usnesení ze dne 16. července 2015, P, C-507/14, nezveřejněné, EU:C:2015:512, bod 37).

27 Pokud jde o tuto podmínku, Soudní dvůr uvedl, že jejím cílem je zajistit ochranu před zneužitím řízení. Za účelem ověření uvedené podmínky se tak nezohledňují průtahy vycházející z příslušného soudního systému, ale pouze nedostatek náležité péče navrhovatele (usnesení ze dne 16. července 2015, P, C-507/14, nezveřejněné, EU:C:2015:512, bod 34).

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

Článek 16 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že „okamžikem, kdy byl návrh na zahájení řízení nebo jiná obdobná písemnost podán k soudu“, ve smyslu tohoto ustanovení je okamžik, kdy došlo k podání k dotčenému soudu, i když tímto podáním není samo o sobě bezprostředně zahájeno řízení podle vnitrostátního práva.

Európsky exekučný titul pre nesporné nároky (nariadenie č. 805/2004)

Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 2016, Pebros Servizi Srl, C-511/14

21 Za týchto podmienok Tribunale di Bologna (Súd v Bologni) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„V prípade rozsudku pre zmeškanie (v neprítomnosti účastníka konania), ktorým sa ukladá povinnosť účastníkovi konania, ktorý bol v konaní nečinný/neprítomný, pričom tento účastník konania neuznal výslovne nárok protistrany, má sa rozhodnúť podľa vnútroštátneho práva, či sa má toto procesné konanie považovať za nevznesenie námietok v zmysle nariadenia č. 805/2004, alebo prípadne sa má podľa vnútroštátneho práva poprieť nesporná povaha nároku, alebo

podľa práva Únie sa rozsudok pre zmeškanie/vydaný v neprítomnosti účastníka konania už z hľadiska svojej povahy považuje za nevznesenie námietok, takže nariadenie č. 805/2004 sa uplatní nezávisle od posúdenia vnútroštátneho súdu?“

35 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate snaží zistiť, či sa podmienky, podľa ktorých sa v prípade rozsudku pre zmeškanie nárok považuje za „nesporný“ v zmysle článku 3 ods. 1 druhého pododseku nariadenia č. 805/2004, musia posudzovať podľa práva miesta súdu alebo samostatne jedine v zmysle tohto nariadenia.

36 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje žiadny výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a pôsobnosť, si v zásade vyžaduje v celej Európskej únii samostatný a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať kontext tohto ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou (rozsudok z 5. decembra 2013, Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, bod 23 a citovaná judikatúra).

37 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že nariadenie č. 805/2004 nevymedzuje pojem „nesporný nárok“ prostredníctvom odkazu na právne poriadky členských štátov. Naopak, z výkladu článku 3 tohto nariadenia v súlade s jeho odôvodnením 5 vyplýva, že tento pojem je samostatným pojmom práva Únie. Odkaz na právne poriadky členských štátov uvedený v článku 3 ods. 1 druhom pododseku písm. b) a c) uvedeného nariadenia sa netýka prvkov tvoriacich tento pojem, ale prvkov špecifických pre jeho uplatnenie.

38 Odôvodnenie 5 rovnakého nariadenia uvádza, že pojem „nesporné nároky“ by mal zahŕňať všetky situácie, v ktorých dlžník preukázateľne nepopiera charakter alebo výšku peňažného nároku a v ktorých veriteľ získal proti dlžníkovi najmä súdne rozhodnutie.

39 Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, spoločnosť Aston Martin ako riadne informovaný dlžník, ktorý sa mohol zúčastniť na súdnom konaní, zostala nečinná počas celého tohto konania a v nijakom okamihu tohto konania sa ho nezúčastnila. Z tohto dôvodu bol voči nej vyhlásený rozsudok pre zmeškanie. Z toho vyplýva, že na situáciu tejto spoločnosti sa vzťahuje článok 3 ods. 1 druhý pododsek písm. b) nariadenia č. 805/2004, podľa ktorého sa nárok považuje za nesporný, ak „dlžník voči nemu nikdy nevzniesol námietky v priebehu súdneho konania v súlade s príslušnými procesnými požiadavkami podľa právnych predpisov členského štátu pôvodu“.

0 Odôvodnenie 6 nariadenia č. 805/2004 v tejto súvislosti spresňuje, že neexistencia námietok zo strany dlžníka, ako je stanovená v článku 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, môže mať podobu nedostavenia sa na súdne konanie alebo nesplnenia výzvy súdu predložiť písomné oznámenie o zámere brániť sa.

41 V dôsledku toho možno nárok považovať za „nesporný“ v zmysle článku 3 ods. 1 druhého pododseku písm. b) nariadenia č. 805/2004 vtedy, ak dlžník neurobil nič, aby voči nemu namietať, nereagoval na výzvu súdu písomne oznámiť svoj úmysel brániť sa alebo sa nedostavil na pojednávanie.

42 V dôsledku toho je potrebné konštatovať, že okolnosť, že podľa talianskeho práva vydanie rozsudku pre zmeškanie nie je rovnocenné s vydaním rozsudku o nespornom nároku, nie je relevantná v súvislosti s odpoveďou, ktorá sa má poskytnúť na otázku položenú vnútroštátnym súdom. Odkaz na procesné pravidlá členského štátu uvedený v článku 3 ods. 1 druhom pododseku písm. b) nariadenia č. 805/2004 sa netýka právnych dôsledkov nepodielania sa dlžníka na konaní, keďže tieto dôsledky sú predmetom samostatnej úpravy v zmysle tohto nariadenia, ale týkajú sa výlučne procesných spôsobov, ktorými sa môže dlžník účinne brániť voči nároku.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Podmienky, podľa ktorých sa v prípade rozsudku pre zmeškanie nárok považuje za „nesporný“ v zmysle článku 3 ods. 1 druhého pododseku písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky, sa musia posudzovať samostatne, jedine v zmysle tohto nariadenia.